

Bioteknologirådet
post@bioteknologiradet.no

14. mai 2018

Innspill til forslag fra Bioteknologirådet om framtidig regulering av genmodifiserte organismer (GMO)

Bioteknologirådet har invitert til offentlig debatt om praktiseringen av genteknologiloven, og oppfordrer organisasjoner og andre til å komme med innspill. På bakgrunn av vårt engasjement for bevaring av naturen, vil Naturvernforbundet bidra med synspunkter med særlig vekt på mulige konsekvenser for natur og miljø.

Forslag om nivådelte prosedyrer

Innledningsvis vil Naturvernforbundet si seg glad for at et samlet Bioteknologiråd går inn for at alle GMO-er skal reguleres gjennom genteknologiloven. Et flertall i rådet foreslår imidlertid å utrede muligheten for et nivådelt system for godkjenning av genmodifiserte organismer. Forslaget innebærer blant annet at det innføres en egen kategori av GMO-er der det bare skal være en form for meldeplikt uten offentlig høring.

Flertallet i Bioteknologirådet foreslår å innføre denne kategorien (nivå 1) utfra en argumentasjon om at gen-endringen for noen GMO-er er liten. Det hevdes at de endringene det er snakk om «kunne ha skjedd naturlig.» Flertallet ser for seg at en del nye, genredigerte GMO-er vil kunne behandles på nivå 1.

Mindretallet går inn for å beholde dagens genteknologilov, men ønsker å utrede hvordan fleksibiliteten som ligger i den eksisterende loven kan utnyttes bedre.

Mulige konsekvenser for naturen

Naturvernforbundet mener at flertallets forslag om nivådeling er problematisk fordi det bryter med føre-var-prinsippet, og fordi små endringer i DNA kan gi store forandringer i cellers, organismers og økosystemers funksjoner. Det dreier seg om genetisk forurensning, økologisk ubalanse og ikke minst kan det fint avstemte

samspeilet mellom planter og insekter bli forstyrret. Det er i dag vitenskapelig uenighet om omfanget av utilsiktede endringer i DNA ved bruk av genredigering. I tillegg har nye genredigerte GMO-er som settes ut i naturen samme potensiale for negative konsekvenser for økosystemene som andre GMO-er, selv om selve genendringen er liten. Vi har i dag ikke tilstrekkelig kunnskap om de nye genredigeringsmetodene til å kunne forhåndsdefinere hele kategorier når det gjelder potensielle miljøkonsekvenser og behovet for konsekvensanalyser. Derfor må alle GMO-er vurderes individuelt fra sak til sak.

Økning i tempo og omfang

De GMO-ene vi til nå har sett, ble forsket fram av store selskaper. Genredigering sies å være en lett tilgjengelig og billig teknologi. Da kan resultatet bli et stort antall nye GMO-er som settes ut i naturen. Risikoen for uønskede effekter i økosystemene vil øke i takt med utsettingens tempo og omfang, og økosystemer kan bli satt under press. For å verne naturen er det derfor ekstra viktig å ha en god regulering og overvåking av de nye genredigerte GMO-ene.

Demokrati, valgfrihet og tillit

Vi er glade for at et flertall i Bioteknologirådet mener det fortsatt bør stilles krav om at GMO-er skal gi et positivt bidrag til samfunnsnytte, bærekraft og etikk. Derimot er vi redd for at en oppmykning i regelverket vil føre til at nettopp disse viktige kravene blir svekket. Naturvernforbundet mener at føre-var-prinsippet må legges til grunn for reguleringen, og at alle forslag om å tillate nye GMO-er må konsekvensutredes og sendes ut på offentlig høring.

At GMO-søknader sendes på høring har en verdi i et demokrati. En offentlig høring vil i tillegg skape tillit hos befolkningen når det gjelder myndighetenes håndtering av GMO-er. Et nivå 1 som unntas fra offentlig høring vil kunne svekke tilliten.

Et flertall i Bioteknologirådet går inn for at alle GMO-skal merkes. Merking krever at GMO-en er sporbar, og Naturvernforbundet støtter rådets flertall om å gå inn for et krav om sporbarhet og merking av alle GMO-er.

Merking er en forutsetning for at forbrukere skal ha mulighet til å gjøre informerte valg. I en befolkningsundersøkelse gjennomført av Statens Institutt for

Forbruksforskning i 2017, kom det fram at merking er svært viktig for folk flest. I undersøkelsen kom det også fram at hovedgrunnen til at folk er bekymret for GMO er eventuelle negative konsekvenser for naturen og økosystemene.

For å gjøre systemet enkelt for forbrukerne, og fordi vi mener det ikke er mulig å skille mellom ulike kategorier av GMO-er når det kommer til potensielle miljøkonsekvenser, anbefaler Naturvernforbundet å ikke differensiere kravet til sporing og merking i ulike nivåer.

Fleksibilitet i den eksisterende loven

Hittil har den eksisterende genteknologiloven bare blitt anvendt på «gamle» GMO-er. Naturvernforbundet er enig med Bioteknologirådets mindretall i at det ligger en innebygget fleksibilitet i den eksisterende loven som kan utnyttes langt bedre i behandlingen av søknader om ulike typer GMO-er. Dette gjelder blant annet de nye, genredigerte GMO-ene. Forbundet mener derfor at den eksisterende genteknologiloven ikke vil være til hinder for å godkjenne GMO-er som kan være nyttige.

Naturvernforbundet vil videre vise til at Norges unntak i EØS-avtalen på genteknologiområdet innebærer en stor grad av nasjonal råderett. Enhver endring av loven vil kunne sette dette unntaket i fare. Det er svært lite sannsynlig at en liberalisering av genteknologiloven vil kunne reverseres dersom vi fra norsk side i fremtiden skulle ønske det.

Naturvernforbundet vil også peke på at departementet sommeren 2017 fattet vedtak om nye, forenklete rutiner for all behandling av søknader om godkjenning av GMO-er.

Oppsummering:

- Naturvernforbundet mener at alle genredigerte organismer skal reguleres gjennom genteknologiloven på lik linje med andre genmodifiserte organismer.
- Naturvernforbundet mener at dagens kunnskapsgrunnlag ikke er godt nok til på forhånd å kunne nivådele GMO-er når det gjelder risiko for utilsiktede konsekvenser.

- Naturvernforbundet er bekymret for omfang og tempo i utsetting av GMO-er i naturen dersom det innføres en kategori som bare har meldeplikt.
- Naturvernforbundet mener at bortfall av høringsrunde ved GMO-søknader kan svekke folks tillit til myndighetene i disse sakene.
- Naturvernforbundet støtter flertallet i Bioteknologirådet i synet på at merking og sporbarhet er nødvendige krav for at en GMO skal kunne slippes ut på markedet.

Konklusjon:

På bakgrunn av punktene ovenfor går vi imot forslaget om nivådeling, som innebærer en endring i praktisering av genteknologiloven. Naturvernforbundet støtter Bioteknologirådets mindretall som går inn for å beholde dagens genteknologilov, og mener det er tilstrekkelig fleksibilitet i den eksisterende genteknologiloven.

Med vennlig hilsen

Silje Ask Lundberg

Leder, Naturvernforbundet